

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ
ФЕДЕРАЦІЯ ГРЕЦЬКИХ ТОВАРИСТВ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ

«УКРАЇНА І СВІТ: ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ»

**ЗБІРНИК МАТЕРАЛІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

29 ЛИСТОПАДА 2013 Р.

ПІД ЗАГ. РЕД. К. В. БАЛАБАНОВА

МАРІУПОЛЬ
МДУ
2013

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
MARIUPOL STATE UNIVERSITY
HISTORY DEPARTMENT
INSTITUTE OF HISTORY OF UKRAINE
OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE
FEDERATION OF GREEK SOCIETIES OF UKRAINE
MARIUPOL LOCAL STUDIES MUSEUM

**ALL-UKRAINIAN
RESEARCH CONFERENCE**

«UKRAINE AND THE WORLD: HISTORICAL ISSUES»

November 29th, 2013

CONFERENCE ABSTRACTS

Mariupol – 2013

ББК 63.3(4Укр)я 431
УДК 94(477)(063)
У 45

Головна редколегія:

К.В. Балабанов, член-кореспондент АПН України, д.п.н., проф., ректор МДУ; **О.П. Реснт**, член-кореспондент НАН України, д.і.н., проф., заступник директора Інституту історії України НАН України; **О.І. Проценко-Пічаджи**, голова ФГТУ; **В.Ф. Лисак**, к.і.н., доцент кафедри МВ та ЗП, декан історичного факультету МДУ; **В.М. Романцов**, д.і.н., проф., завідувач кафедри історичних дисциплін; **М.В. Булик**, к.п.н., доцент кафедри МВ та ЗП; **В.М. Коробка**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **С.С. Арабаджи**, к.і.н., асистент кафедри історичних дисциплін; **В.С. Волониць**, к.і.н., доцент; **В.О. Забавін**, асистент кафедри історичних дисциплін; **Ю.В. Коробка**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **С.В. Новікова**, к.і.н., доцент; **А.В. Папазова**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **М.К. Подгайко**, к.і.н., доцент; **Н.І. Романцова**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **Н.В. Сальнікова**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **С.В. Тарасов**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **Н.Ф. Шипік**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **Н.В. Гаврилова**, к.і.н., доцент кафедри МВ та ЗП; **О.О. Черепченко**, к.п.н., ст. викл. кафедри МВ та ЗП; **С.В. Янковський**, к.ф.н., доцент.

У45	Україна і світ: проблеми історії: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 29 листоп. 2013 р. / під заг. ред. К. В. Балабанова. – Маріуполь: МДУ, 2013. – 272 с.
-----	--

У збірнику представлено наукові матеріали, що включені до програми Всеукраїнської науково-практичної конференції «Україна і світ: проблеми історії». В ньому висвітлюються різні аспекти української історії як частини всесвітньої історії, актуальні проблеми зовнішньої політики України, міжнародних відносин.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів, магістрантів і всіх тих, хто цікавиться питаннями історії, культури, зовнішньої політики України, історичного краєзнавства, а також міжнародними відносинами нашого часу.

В сборнике представлены научные материалы, включенные в программу Всеукраинской научно-практической конференции «Украина и мир: проблемы истории». В нем освещаются различные аспекты украинской истории как части всемирной истории, актуальные проблемы внешней политики Украины, международных отношений.

Для ученых, преподавателей, аспирантов, студентов, магистрантов и всех тех, кто интересуется вопросами истории, культуры, внешней политики Украины, исторического краеведения, а также международными отношениями современности.

The abstracts presents the scientific articles included in the proceedings of the All-Ukrainian research conference «Ukraine and the world: historical issues». It highlights various aspects of the Ukrainian history as a part of the global history as well as the acute problems in Ukraine's foreign policy and foreign affairs.

The abstracts are meant for students, scientists, instructors and those seeking their masters' and scientific degrees as well as for those who really care for the contemporary Ukraine's history, culture, foreign policy, foreign affairs and country studies.

Затверджено на засіданні кафедри історичних дисциплін (протокол № 3 від 21.10.13).

*Рекомендовано до друку вченою радою історичного факультету
Маріупольського державного університету (протокол № 2 від 22.10.13).*

© Маріупольський державний університет, 2013

© Історичний факультет, 2013

Возможно, торкам принадлежало захоронение у с. Веденское Новоазовского района (2/2), где найдено снаряжение всадника (наконечники стрел, сабля, кресало) и коня (стремя).

Древности половцев представлены 16 находками из 5 погребений у сёл: Камышеватое (к. 1, к.2), Раздольное (5/3), Орловское (1/1). Наиболее интересен бронзовый котёл (Камышеватое к. 1), но он плохо сохранился.

Из грунтового могильника в балке Ляпинской (Водяной) на восточной окраине г. Мариуполя периода Золотой Орды (2-4 четверть XIV в.) поступили 179 находок. Здесь исследовано 39 захоронений [3]. Наиболее репрезентативны женские украшения, металлические зеркала, монеты, воинское снаряжение, котелок, кистени.

Фрагмент кувшина с росписью казачьего периода выявлен при строительных работах в г. Мариуполь на Кирской площади.

Продемонстрируем репрезентативность древностей из раскопок В.К. Кульбаки на примере той тематики, которой он занимался. На находках можно раскрывать для посетителей музея сложные обряды древнего населения региона, в частности погребальных. Эти обряды широко распространяются в катакомбный период в Донецкой и Предкавказской культурах и были призваны через пламя передать жертвы богам [4, 44]. В.К. Кульбака проанализировал материальный комплекс из катакомбных захоронений и констатировал наличие в нём: "бархиса" – ритуальной растительной подстилки для жертвоприношений; роговых молоточковидных булавок и бронзовых выпуклых блях с пуансонным орнаментом; жаровен, курильниц, реповидных горшков; изображений ступней ног на дне погребальных сооружений и ведической солярной символики на ковриках из захоронений; каменных пестов и деревянных чашей; ложек и ковшей; бронзовых крюков; костяных "кубиков", трубочек и колец; расчлененных скелетов и "масок", деревянных повозок и колеса при входе в камеру; одиночных стрел и охры. По его мнению, все эти предметы связаны с развитым культом священного напитка из мака Сомы-Хаомы, то есть позволяют проникнуть в пласты древней духовной культуры. Аналогичные сведения можно почерпнуть из литературных источниках древних арийцев [5, 41]. Весь этот спектр значимых предметов теперь находится в собрании МКМ.

На материалах из раскопок можно также проиллюстрировать тему появления колёсного транспорта. Его появление связывали с Месопотамией и относили к периоду до XXVI в. до н.э. В результате многолетних исследований – и В.К. Кульбаки также – можно констатировать, что за весь ямно-катакомбный период в степной Украине и прилегающих территориях Северо-Западного Причерноморья и Восточного Приазовья, а также Ставропольщины и Калмыкии насчитывается около 250 захоронений с остатками деревянных повозок и глиняных моделей колес, повозок [5, 27]. По мнению В.К. Кульбаки, колесный транспорт, который надёжно зафиксированный многочисленными археологическими материалами, появляется на территории Украины и датируется XXXII в. до н.э. [5, 32]. А археологические материалы, представленные настоящими повозками в захоронениях и их глиняными моделями, графическими изображениями, реконструкциями колесного транспорта, выполненными отдельными авторами исследований, дают представление о разнообразии его видов и вариациях конструктивных особенностей отдельных узлов и деталей [5, 29]. В наших фондах хранятся фрагменты таких колёс и модель повозки (так называемая «лодочка»).

Проблемы этнической истории наиболее сложно поддаются реконструкции на археологических находках. Для эпохи бронзы своего рода индикатором служит так называемая «индоевропейская триада»: 1) изобретение и широкое распространение колесного транспорта; 2) domestикация лошади и изобретение, усовершенствование методов её управления, упряжи; 3) широкое применение в технике орнаментации отпечатков сакрализованной веревки-шнура [6, 42]. На материалах из раскопок В.К. Кульбаки можно проиллюстрировать бытование таких традиций в нашем регионе и приблизиться к отражению в экспозиции музея этнической карты региона в глубокой древности.

Таким образом, на материалах из раскопок В.К. Кульбаки, обладающих несомненной репрезентативностью, можно раскрывать многие аспекты материальной и духовной культуры древнего населения региона и сопредельных территорий.

ЛИТЕРАТУРА

1. Юренева Т.Ю. Музееведение. – М.:Альма Матер, 2007.
2. Кравченко Э.Е., Кульбака В.К. О находке сосуда с граффити в Мариуполе // Археологический альманах. – № 21. – Донецк, 2010. – С. 386-395.
3. Евглевский А.В., Кульбака В.К. Грунтовой могильник золотоордынского времени Ляпинская балка в Северо-Восточном Приазовье // Степи Европы в эпоху средневековья. – Т. 3. – Донецк, 2003. – С. 363 – 404.
4. Кульбака В., Качур В. Соматичні культи бронзового віку півдня Східної Європи. – Мариуполь, 1998. 6К
5. Кульбака В., Качур В. Індоевропейські племена України епохи палеометалу. – Мариуполь, 2000.
6. Кульбака В., Качур В. Давні індоевропейці України у світлі новітніх археологічних досліджень. – Мариуполь, 2002.

ПІВНІЧНЕ ПРИАЗОВ'Я В СИСТЕМІ СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОГО БРОНЗОВОГО ВІКУ

Литвиненко Р.О.

Північне Приазов'я (Надазов'я) географічно входить до складу Північного Причорномор'я (Надчорномор'я). Цей широтний пояс сучасного українського степу і лісостепу від часу появи тут перших людей (середній палеоліт)

пережив декілька, різних за тривалістю і змістом, праісторичних епох. Кожна з цих епох залишила по собі різноманітні археологічні джерела, що є невід'ємною часткою наукової та історико-культурної спадщини як України загалом, так і кожного з її неповторних за своєю специфікою регіонів.

Не є винятком і археологічні старожитності бронзового віку Надазов'я. За сучасними уявленнями, бронзовий вік Надчорномор'я тривав понад 2 тисячоліття, від кінця IV до початку I тис. до Р.Х. [48, с. 219-225]. У межах цієї археологічної доби виділяють 3 (ранній, середній, пізній) або 4 (ранній, середній, перехідний, пізній) періоди [1, с. 141, 155-156, 179-180; 39, с. 12-16]. Для деяких із них запропоновано і свою внутрішню періодизацію на етапи/фази [9, рис. 1].

Палеокліматичні дослідження дозволяють відтворити природно-кліматичну динаміку бронзового віку, якому відповідає суббореальний період голоцену. Наприкінці IV – перш. полов. III тис. до Р.Х. (ямний-ранньокатакомбний період) природно-кліматичні умови були порівняно комфортними і найбільше нагадували сучасні. Близько 5000 років тому розпочався процес кліматичної аридизації (посушливості), який зростав протягом тисячоліття, різко посилюючись у його третій чверті (середньокатакомбний період) та досягнувши максимуму близько 4000 років тому. Цей максимум, що припадає на час існування блоку посткатакомбних археологічних утворень (культурні кола Бабіне і Лола), оцінюється фахівцями як “катастрофічні природні події”, “масштабніша палеоекологічна криза за останні 6000 років”. Протягом другої та найбільше третьої чверті II тис. до Р.Х. мало місце пом'якшення, гумідизація (зволоження) клімату, що визначало поліпшення екологічних умов існування культур зрубної спільноти. Кінець II – перша третина I тис. до Р.Х., на які припадає час існування культур фінальної бронзи і раннього залізного віку, зокрема кіммерійської, позначився черговою посухою, щоправда менш виразною, ніж тисячоліттям раніше [7; 8; і др.].

Протягом ранньобронзового віку (32/31-28 ст. до Р.Х. [BC cal]) степи Північного Приазов'я входили до ареалу великої, як для первісних часів, ямної культурної області, що охоплювала обшири степу-лісостепу від Балкан до Уралу. Людність рухомих скотарів, що залишила по собі пам'ятки ямної культури, традиційно пов'язують зі спільнотою пра- або ранніх індоєвропейців, можливо й неподілених арійців, яка, якщо не винайшла, то вперше поширила колісний транспорт на теренах степів Східної Європи [4; 6, с. 301-309, 401; 11, с. 31-33; 50; 51; 52, р. 210-215; та ін.]. Слід визнати, що ямні пам'ятки Надазов'я, репрезентовані здебільшого матеріалами курганних могильників та одиничних поселень, вивчено далеко недостатньо. Попри певні зусилля, що докладалися українськими археологами у 1970-80-х рр. [3; 17; 18; 47, с. 17-43], ця справа не мала логічного завершення, яким можна було би вважати, скажімо, монографію або дисертаційне дослідження.

Впродовж більшої тривалості середнього бронзового віку (28-21 ст. до Р.Х.) на теренах Північного Приазов'я мешкали скотарські племена, що їх традиційно об'єднують у складі катакомбної культурної області – доволі строкатого археологічного утворення східноєвропейського степу-лісостепу, що обіймало ареал від Попруття до Приуралля [48, с. 242-251]. Можливо, порівняно гомогенний ранньокатакомбний період відповідав стадії існування неподіленої арійської мовної єдності, а гетерогенний середній та особливо пізній етапи відбивали початок виокремлення праіндоарійських і праіранських етно-лінгвістичних спільнот [6, с. 401; 11, с. 33-34]. Катакомбні культурно-хронологічні групи можна вважати одними з найкраще досліджених серед приазовських утворень бронзового віку, їм присвячено окрему дисертацію [44; 47]. Відзначу, що катакомбна проблематика була і є пріоритетною в дослідженнях маріупольських археологів [19-24; 33-38; і др.]. На початковому етапі середньої бронзи (28-26 ст. до Р.Х.) у Надазов'ї мешкали нащадки пізніх ямників – носії ранньокатакомбної культури, що залишили по собі виразні курганні пам'ятки (досліджено до сотні поховань), зокрема і з рідкісними знахідками дерев'яних колісних возів: Маріуполь, Виноградники 1/5, 1/8 [1, с. 243-247; 20, 1998, с. 6-8, 10, рис. 5-6; 47, с. 65, рис. 22]. Належне дослідження ранньокатакомбних старожитностей здійснене лише для східного (кальміуського) масиву пам'яток (понад півсотні комплексів) [47, с. 44-69], тоді як для інших районів Надазов'я, зокрема насиченого відповідними матеріалами басейну Молочної, таких узагальнюючих праць бракує.

Протягом розвиненого етапу середньої бронзи (25-23 ст. до Р.Х.) на теренах Приазов'я перетнулися ареали двох яскравих і самобутніх катакомбних культур (КК) – донецької (донецько-донської) та інгульської (дніпро-азовської) [1, с. 247-251]. Ареал першої з них здебільшого обіймав північно-степову – лісостепову область басейну Сіверського Дінця з прилеглими районами Донецько-Дніпровського і Донецького-Донського межиріч [1, с. 161; 2, 1985, с. 407-412], а друга охоплювала переважно степовий регіон від Дніпровського Лівобережжя і Криму до Дністра і Прута [1, с. 10; 2, с. 412-420]. Відтак Надазов'я виступало південною – південно-західною периферією для донецької КК (її найзахідніші пам'ятки відомі на Молочній) і східною – для інгульської КК (найбільш східні комплекси останньої сягають Міусу). Доступні матеріали засвідчують більш ранню появу у Приазов'ї донецької КК і дещо пізніший прихід на ці землі інгульської людності. Натомість тривалість і характер взаємодії цих двох спільнот залишається нез'ясованим, що залишає цікаву перспективу подальшим досліддам.

На заключному етапі середнього і початковому етапі пізнього бронзового віку (22-19/18 ст. до Р.Х.) Надазов'я входило до складу культурної області/кола Бабіне. Іноді бабинську людність пов'язують з індоаріями [6, с. 402] або, що вірогідніше, з індоіранцями північними іранцями [11, с. 37-38]; ми припускаємо також наявність у ній певного компоненту епішнурових центральноєвропейських культур, що міг репрезентувати єдину германо-балто-слов'янську етнічну спільноту [11, с. 38]. На території Надазов'я розкопано до 230 бабинських курганних поховань і виявлено два десятка відповідних поселень. Відтак бабинські старожитності також належать до найкраще досліджених пам'яток бронзового віку Приазов'я [10; 26; 29; 40; 41]. Цікавим є той факт, що, як і у попередній період, у Приазов'ї перетнулися ареали двох сусідніх бабинських культур (БК) – дніпро-донської (ДДБК) та дніпро-прутської (ДПБК), її дніпро-дніпровського локального варіанту [32]. Ця обставина видається цілком логічною і закономірною, адже

вищеназвані бабинські культури сформувалися на відповідному катакомбному генетичному ґрунті: ДДБК – на базі донецько-донської КК, а ДПБК – на базі інгульської КК [30; 31]. Північне Приазов'я входило до зони первинного осередку бабинської культурогенези (область між Сіверським Дінцем, Дніпром і Азовським морем), в якому склалася ДДБК [28]. Лише на пізньому етапі існування культурного кола Бабине вздовж лівобережних приток Дніпра (Вовчої та Конки) до Західного Надазов'я (приблизно до Кальміусу) проникає нечисленне населення ДПБК, що залишило по собі характерні поховання у підбоях.

Наступний етап пізнього бронзового віку (17-14 ст. до Р.Х.) пов'язаний з освоєнням Надазов'я племенами зрубної культурної спільноти, яких зазвичай ототожнюють з північноіранськими етносами [6, с. 402-403]. На цих теренах відомо декілька десятків поселень і розкопано понад 1300 поховань. На початку цього етапу у східній частині регіону (до Берди) з'являються нечисленні мігранти пізньої покровської зрубної культури, що, вочевидь, просунулися з Нижньої Донщини і прийняли участь у формуванні місцевої бережнівсько-маївської зрубної культури [5; 25; 27; 43]. Загалом зрубні старожитності регіону вивчено доволі повно, проте досі відсутнє узагальнююче дослідження цього археологічного масиву. Сподіваємось, ця порожнина невдовзі наповниться дисертаційним дослідженням В.О. Забавіна, яке наразі успішно виконується [12-16; и др.].

Фінальний етап пізньої бронзи (13-10/9 ст. до Р.Х.) у Північному Приазов'ї досліджений нерівнозначно. На відміну від попередніх часів, його здебільшого репрезентовано поселенськими пам'ятками, ніж поховальними. Серед десятків поселень, виявлених на річках Азовського басейну і вздовж морського узбережжя, близько десятка вивчалися розкопками кількох експедицій: Приазовської (Горбов, Усачук) – Безіменне I і II, Широка Балка II, Комишувата VIII, XII; Донецького обласного краєзнавчого музею – Миколаївка, Макри-Хая, Лідіне (Привалова, Привалов); Ляпінська Балка (Циміданов). Поховальних пам'яток фінальної бронзи у Приазов'ї майже не виявлено, а поодинокі комплекси цього періоду не складають певних серій і утруднюють вивчення поховального обряду. Є пропозиція розглядати фінальнобронзові пам'ятки Надазов'я у складі нещодавно виділеної богуславсько-білозерської культури [42]. Більшість дослідників схильна ототожнювати фінальнобронзові популяції Надчорномор'я з північними іраномовними племенами – прасурами історичних киммерійців [6, с. 403; 11, с. 42-43; 42, с. 169-178; 49, с. 97-98; та ін.].

Таким чином, археологічні старожитності бронзового віку Північного Приазов'я є невід'ємною складовою палеометалевої доби Східної Європи, посідаючи в цій складній системі “праісторичних координат” своє неповторне місце. Цей потужний фонд джерел розкриває перед науковцями неабиякі дослідницькі перспективи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Археологія України / Під ред. Л.Л. Залізняка. – К.: Либідь, 2005. – 504 с.
2. Археология Украинской ССР: в 3 т. – К.: Наук. думка, 1985. – Т. 1. – 568 с.
3. Братченко С.Н. Матеріали до вивчення ямної культури Північного Приазов'я / С.Н. Братченко // Археологія. – 1973. – Вип. 11. – С. 21-27.
4. Гимбутас М. Цивілізація Великої Богини: Мир Древней Европы. – М.: РОССПЭН, 2006. – 572 с.
5. Горбов В.Н. Раннесрубно-многоваликовий горизонт поселення Раздольное в Приазов'є / В.Н. Горбов, А.Н. Усачук // Археологический альманах. – № 10. – Донецьк, 2001. – С. 155-196.
6. Давня історія України: в 3 т. – Т. 1: Первісне суспільство. – К.: Наук. думка, 1997. – 559 с.
7. Демкин В.А. Палеоєкологія Восточноевропейской степи в эпоху энеолита и бронзы / [В.А. Демкин, У.И. Соловьева, Т.С. Демкина, А.В. Борисов] // Проблемы изучения ямной культурно-исторической области. – Оренбург, 2006. – С. 37-41.
8. Демкин В.А. Палеоєкологічні умови степей Восточной Европы в древности и средневековье (IV тыс. до н.э. – XV в. н.э.) / [В.А. Демкин, С.Н. Удальцов, Т.С. Демкина, Т.Э. Хомутова, Н.Н. Каширская] // Проблеми дослідження пам'яток археології Східної України: матер. III Луганської міжнародної історико-археологічної конференції, присвяченої пам'яті С.Н. Братченка. – Луганськ, 2012. – С. 18-25.
9. Дергачев В.А. Металлические серпы поздней бронзы Восточной Европы / В.А. Дергачев, В.С. Бочкарев. – Кишинев, 2002. – 348 с.
10. Дубовская О.Р. Погребения культуры многоваликовой керамики Донетчины и Северо-Восточного Приазовья / О.Р. Дубовская // Археология и краеведение – школе: тез. обл. семинара. – Донецьк, 1985. – С. 19-21.
11. Етнічна історія давньої України. – К., 2000. – 280 с.
12. Забавин В.О. Погребения срубной культуры длинного кургана у села Орловское (Из раскопок В.К. Кульбаки) / В.О. Забавин // Донецький археологічний збірник. – 2009-2010. – № 13/14. – Донецьк: Вид-во Донецьк. ун-ту, 2010. – С. 174-184.
13. Забавин В.О. Курганний могильник срубной культуры у восточной окраины г. Мариуполя / В.О. Забавин // Донецький археологічний збірник. – № 15. – Донецьк: Вид-во Донецьк. ун-ту, 2011. – С. 161-170.
14. Забавин В.О. Очерк истории изучения древностей срубной культуры Северного Приазовья в XIX – начале XX века / В.О. Забавин // Археологический альманах. – № 25. – Донецьк: Донбасс, 2011. – С. 21-27.
15. Забавин В.О. Срубная культура Северного Приазовья в системе срубных древностей / В.О. Забавин // Актуальні проблеми науки та освіти: зб. матер. XIV підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ. – Маріуполь, 2012. – С. 363-364.

16. Забавин В.О. Топографические и ландшафтные особенности размещения курганов срубной культуры Северного Приазовья / В.О. Забавин // Донецкий археологический сборник. – № 16. – Донецк: Вид-во Донецк. ун-ту, 2012. – С. 100-107.
17. Константиnescу Л.Ф. Ранньоямні поховання північно-східного Приазов'я / Л.Ф. Константиnescу // Археологія. – 1984. – Вип. 45. – С. 61-68.
18. Константиnescу Л.Ф. Новые материалы позднемного времени Северо-Восточного Приазовья / Л.Ф. Константиnescу // Новые памятники ямной культуры степной зоны Украины. – К.: Наук. думка, 1988. – С. 92-107.
19. Кульбака В.К. До питання про інтерпретацію ранньокатакомбних поховань / В.К. Кульбака // Охорона та охоронні дослідження археології на Україні: тез. доп. та повідомл. на науково-практичному семінарі. – Вінниця, 1990. – С. 48.
20. Кульбака В. Соматичні культури бронзового віку півдня Східної Європи / В. Кульбака, В. Качур. – Маріуполь: Вид-во ПГТУ, 1998. – 60 с.
21. Кульбака В. Індоевропейські племена України епохи палеометалу / В. Кульбака, В. Качур. – Маріуполь, 2000. – 80 с.
22. Кульбака В. Давні індоевропейці України в світлі новітніх археологічних досліджень / В. Кульбака, В. Качур. – Маріуполь, 2002. – 96 с.
23. Кульбака В. Сом/Хаома: рослина, напій, божество / В. Кульбака, В. Качур. – Маріуполь, 2003. – 63 с.
24. Кульбака В.К. Катакомбні погребення бронзового віку у села Калиновка / В.К. Кульбака, С.Г. Небрат // Літопис Донбасу. – Донецьк: Донбас, 2010. – Вип. 18. – С. 22-36.
25. Литвиненко Р.А. О раннем горизонте погребений срубной культуры северо-восточного Приазовья // Проблемы хронологии культур энеолита – бронзового века Украины и юга Восточной Европы: тез. докл. Междунар. конф. – Днепропетровск, 1994. – С. 28-29.
26. Литвиненко Р.А. К оценке культуры многоваликовой керамики Восточного Надазовья / Р.А. Литвиненко // Северо-Восточное Приазовье в системе евразийских древностей (энеолит– бронзовый век): в 2 ч.: матер. междунар. конф. – Донецк, 1996. – Ч. 1. – С. 65-71.
27. Литвиненко Р.А. Периодизация срубных могильников Северо-Восточного Приазовья / Р.А. Литвиненко // Древности Северо-Восточного Приазовья. – Донецк, 1999. – С. 4-23.
28. Литвиненко Р.О. Про виділення первинного осередку культури Бабіне (КБК) / Р.О. Литвиненко // Праці наукової конференції Донецького національного університету за підсумками науково-дослідної роботи за період 1999-2000 рр. – Донецьк: Вид-во Дон. ун-ту, 2001. – С. 38-40.
29. Литвиненко Р.А. Днепро-Донская бабинская культура (источники, ареал, погребальный обряд) / Р.А. Литвиненко // Матеріали та дослідження з археології Східної України. – № 5. – Луганськ: Вид-во СХУ, 2006. – С. 157-187.
30. Литвиненко Р.О. Ингульская катакомбная спадщина: дві лінії розвитку / Р.О. Литвиненко // Проблеми історії та археології України: матер. VI Міжнар. наук. конф. – Харків: ТОВ «НТМТ», 2008. – С. 17-18.
31. Литвиненко Р.О. Донецько-донський катакомбний компонент у бабинській культурогенезі / Р.О. Литвиненко // Матеріали та дослідження з археології Східної України. – № 11. – Луганськ: Вид-во СХУ, 2011. – С. 179-200.
32. Литвиненко Р.А. Культурный круг Бабино: название, таксономия, структура / Р.А. Литвиненко // КСИА. – 2011. – Вып. 225. – С. 108-122.
33. Небрат С. Поховання катакомбної культури з залишками дерев'яного візка біля м. Маріуполь / С. Небрат // Збірник Міжнародної студентської наукової археологічної конференції «Археологічні дослідження в Україні: здобутки і перспективи». – (25-27 вересня 2006 р.). – Кам'янець-Подільський: Вид-во КППУ, 2006.
34. Небрат С.Г. Космогонические воззрения племен катакомбной общности / С.Г. Небрат // XLVIII региональная археологическо-этнографическая студенческая конференция «Этнокультурная история Евразии: современные исследования и опыт реконструкций» (Барнаул, 21 - 24 апреля 2008 г.). – Барнаул: Изд-во Алт. ГУ, 2008.
35. Небрат С.Г. Вохра в похоронному обряді катакомбних племен Надазов'я / С.Г. Небрат // Українська державність: історія і сучасність: збірн. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених (26 листопада 2009 р.). – Маріуполь, 2009. – Ч.1. – С. 24-25.
36. Небрат С.Г. Щодо статевої та вікової диференціації в похоронному обряді інгульської катакомбної культури / С.Г. Небрат // Літопис Донбасу. – Донецьк: Донбас, 2011. – Вип. 19. – С. 3-11.
37. Небрат С.Г. Катакомбные погребения из кургана у с. Орловское в Северо-Восточном Приазовье / С.Г. Небрат // VI Межвузовская археологическая конференция студентов и аспирантов юга России: тез. докл. – Ростов-н/Д.: Центр Универсальной Полиграфии, 2011. – С. 9-12.
38. Небрат С.Г. Вторичные погребения ингульской катакомбной культуры / С.Г. Небрат // Донецкий археологический сборник. – № 17. – Донецк: Вид-во Дон НУ, 2013.
39. Отрощенко В.В. Проблеми періодизації культур середньої та пізньої бронзи півдня Східної Європи (культурно-стратиграфічні зіставлення) / В.В. Отрощенко. – К., 2001. – 288 с.
40. Писларий І.А. Культура многоваликовой керамики Восточной Украины: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. ист. наук: спец. 07.00.06 «Археология» / Моск. ун-т. – М., 1983. – 22 с.
41. Привалов А.И. Типы погребений культуры многоваликовой керамики в Приазовье / А.И. Привалов // Археологические исследования на Украине в 1978-1979 гг.: тез. докл. конф. XVIII конф. ИА АН УССР. – Днепропетровск: Изд-во Днепр. ун-та, 1980. – С. 72-73.

42. Ромашко В.А. Заключительный этап позднего бронзового века Левобережной Украины (по материалам богуславско-белозерской культуры) / В.А. Ромашко. – К.: КНТ, 2013. – 592 с.
43. Самар В.А. Верхняя хронологическая граница КМК и покровская культура Северного Приазовья / В.А. Самар // Проблемы изучения катакомбной культурно-исторической общности (ККИО) и культурно-исторической общности многоваликовой керамики (КИОМК). – Запорожье, 1998. – С. 75-83.
44. Санжаров С.Н. Катакомбная культура на территории Северо-Восточного Приазовья: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. ист. наук: спец. 07.00.06 – “Археология” / Ин-т археол. АНУ. – К., 1991. – 18 с.
45. Санжаров С. О памятниках донецкой катакомбной культуры на территории Северо-Восточного Приазовья / С. Санжаров // Бахмутский шлях. – Луганск, 1997. – № 1-2. – С. 60-65.
46. Санжаров С.Н. О позднекатакомбных памятниках ингильского типа на территории Северо-Восточного Приазовья / С.Н. Санжаров // Древности Северского Донца. – Луганск: Шлях, 1999. – С. 44-61.
47. Санжаров С.Н. Катакомбные культуры Северо-Восточного Приазовья / С.Н. Санжаров. – Луганск: Изд-во ВНУ, 2001. – 171 с.
48. Україна: хронологія розвитку. – Т. 1: з давніх часів до пізньої античності. – К.: КВІЦ, 2008. – 704 с.
49. Черных Е.Н. Проблема общности культур валиковой керамики в степях Евразии / Е.Н. Черны Бронзовый век степной полосы Урало-Иртышского междуречья. – Челябинск, 1983. – С. 81-99.
50. Anthony D.W. The Horse, the Wheel, and Language: How Bronze-Age Riders from the Eurasian Steppes Shaped the Modern World. – Princeton: Princeton University Press, 2007.
51. Gimbutas M. Proto-Indo-European Culture: the Kurgan Culture during 5th, 4th and 3rd millennia B.C. // Indo-Europe and Indoeuropeans. – Pennsylvania: University Press, 1970. – P. 155-197.
52. Mallory J. In Search of the Indo-Europeans: Language, Archaeology and Myth. – L.: Thames & Hudson, 1989. – 288 p.

НАУКОВА СПАДЩИНА МИКОЛИ МАКАРЕНКА В ПРАЦЯХ Н. НІМЕНКО

Соколова П.Ю.

Специфікою сучасного стану української історичної науки є підвищений інтерес до видатних діячів науки та культури, чії імена через політичні обставини були піддані забуттю, а їх твори вилучені з наукового обігу. До плеяди таких відомих представників «українського Відродження» 1920-х рр. належить видатний археолог, мистецтвознавець, вчений-енциклопедист і пам'яткоохоронець Микола Омелянович Макаренко, чие ім'я і науковий доробок як «ворога народу» довгий час замовчувалися. Проте, наприкінці ХХ – на початку ХІХ ст. з'явилася низка публікацій, що відтворюють не лише його відкриття, а й розкривають громадянську позицію людини, яка віддала життя за збереження історичної спадщини минулих поколінь [1, с. 58]. Значний внесок у цю роботу зробила Н. Німенко – старший науковий співробітник Науково-дослідного центру історичного краєзнавства СумДУ.

Мета розгляду – дослідити внесок Н. Німенко у вивчення наукової спадщини М. Макаренка.

Обрана для розгляду проблема не була предметом окремого дослідження. Наукова діяльність Н. Німенко із зазначеного питання висвітлювалася Д. Толочком [2].

Н. Німенко вперше опублікувала матеріали із звітів М. Макаренка, його листи до краєзнавчого Маріупольського музею та до ВУАК (1933 року), фотодокументи та інші чернетки видатного археолога. Краєзнавець виокремлює основні періоди в науковій діяльності археолога, визначає коло його наукових інтересів – археологічні дослідження пам'ятки неоліту, трипільської, скіфської культур, роменської, волинцевської (обидві відкриті ним), княжих часів та козацтва, піклування про проблеми охорони пам'яток старовини і мистецтва. Н. Німенко ґрунтовно аналізує дослідження вченого на Сумщині (у 20-х роках ХХ ст.), Прилуччині (1926 р.), Звенигородщині (1926 – 1929 рр.), Маріупольщині (1930 – 1933 рр.), що викликають не малий інтерес до її праць.

Дослідниця докладно опрацювала наукову біографію видатного археолога у статті «Вшанування пам'яті професора М.О. Макаренка (до 130-річчя від дня народження)». У ній відобразилася його праця в журналах «Аполлон», «Искусство и художественная промышленность», «Старые годы». Подає аналіз його праці в умовах тоталітарної системи. Зазначає, що, починаючи з 1924 р., відбувається тиск з боку влади, який вплинув на його наукову діяльність та подальше життя мистецтвознавця [3].

Н. Німенко у праці «3 історії археологічних досліджень на Сумщині у 20-х роках ХХ ст.» вводить до наукового обігу нові документи, що характеризують основні напрямки розвідувальних та стаціонарних розкопок у басейні р. Псел, внесок М. Городцова, В. Ступницького та М. Макаренка у вивчення пам'яток поблизу Сум. Авторка відзначила, що багаторічні дослідження О. Макаренка на Сумщині дали поштовх вивченню історії східних слов'ян, збагатили археологічну науку новими методами проведення досліджень на городищах, відкрили перспективу унікальної музефікації археологічних пам'яток, збагатили музейні колекції новими експонатами [4].

У статті «Дослідження архітектурних пам'яток на Сумщині у 20 – 30-х роках ХХ ст.» зроблено акцент на тому, що вчений одним із перших звернувся до вивчення монументального українського зодчества ХVІІ – ХVІІІ ст., зокрема унікальних культових споруд, збудованих коштом останнього кошового отамана П. Калнишевського. Зазначено, що видатний мистецтвознавець у 1907 р., коли виникла загроза руйнування Покровської церкви, став її захисником. Викликає інтерес той факт, що М. Макаренко разом із П. Покришкіним здійснює повне маркування та перенесення

ЗМІСТ

УКРАЇНА В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ІСТОРІЇ СЕРЕДНІХ ВІКІВ ТА НОВОГО ЧАСУ

БРАГНЕЦЬ ЮЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА , студентка ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь «ЗАПОРІЗЬКА СІЧ НА ПОЧАТКУ НАЦІОНАЛЬНО – ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ (СІЧЕНЬ – ТРАВЕНЬ 1648 Р.)»	7
ВОЛОНИЦЬ ВІРА СТЕПАНІВНА , Кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь «ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НІЖИНСЬКИХ КУПЦІВ У XVII СТ.: ЗА УНІВЕРСАЛАМИ УКРАЇНСЬКИХ ГЕТЬМАНІВ»	9
ГОДЖАЛІ СВІТЛАНА СЕРГІЇВНА , старший лаборант кафедри міжнародних відносин Національного університету «Острозька академія». «ГРЕЦЬКІ КУПЦІ В ЕКОНОМІЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVI – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII СТОЛІТТЯ»	11
ГОЛОВА АНАСТАСІЯ МИХАЙЛІВНА , студентка II курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк «ФОРМУВАННЯ КУПЕЦТВА ПІВДНЯ (ОСТАННЯ ЧВЕРТЬ XVIII – XIX СТОЛІТТЯ)»	13
ДЮСЕМБЕКОВА АНАСТАСІЯ МУРАТІВНА , студентка II курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь «ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР ПОЛІТИКИ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО»	15
ЖВАНКО ЛЮБОВ МИКОЛАЇВНА , доктор історичних наук, професор Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова, м. Харків «ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА І УКРАЇНА: ПРОЦЕС СТАНОВЛЕННЯ ПОЛЬСКИХ КОМІТЕТІВ ДОПОМОГИ БІЖЕНЦЯМ»	17
МАЙТАМАЛІ СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ , студент ОКР «Магістр» спеціальності «Історія», МДУ, м. Маріуполь «ВЗАСМИНИ ГЕТЬМАНА І. МАЗЕПИ І ЗАПОРОЗЬКОГО КАЗАЦТВА»	21
НАЙДА ЮРІЙ МИХАЙЛОВИЧ , доцент кафедри теорії та методики музичного мистецтва Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, м. Хмельницький	23
НАЙДА ВІРА ЮРІЇВНА , викладач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, м. Хмельницький «ПОДІЛЛЯ ЯК ІСТОРИКО-ЕТНОГРАФІЧНИЙ РЕГІОН УКРАЇНИ»	25
ПАРШИННА КАТЕРИНА АНДРІЇВНА , студентка III курсу спеціальності «Історія», МДУ, м. Маріуполь «ЕТНІЧНИЙ ЧИННИК У ФОРМУВАННІ ДВОРЯНСТВА ПІВДНЯ УКРАЇНИ»	27
РОМАНЦОВ ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ , науковий співробітник Інституту історії України НАН України «ШЛЯХИ СПОЛУЧЕННЯ ПРИЧОРНОМОР'Я У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЧОРНОМОРСЬКОЇ ТОРГІВЛІ КІНЦЯ XVIII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.»	28
РУДЯНИН ІВАН ПЕТРОВИЧ , кандидат історичних наук, старший викладач кафедри археології, давньої та середньовічної історії Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки, м. Луцьк «ВЕСНА НАРОДІВ» У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ ТА УКРАЇНСЬКЕ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКЕ ДУХОВЕНСТВО»	31
ТАТАРИНОВ СЕРГІЙ ЙОСИПОВИЧ , кандидат історичних наук, доцент, асоційований професор кафедри інженерної педагогіки Української інженерно-педагогічної академії, м. Артемівськ «СВРЄІ ТА ФІНАНСИ БАХМУТСЬКОГО ПОВІТУ КАТЕРИНОСЛАВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НАПРИКІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТ.»	34
ТЕМІРОВ БОГДАН ЮРІЙОВИЧ , студент II курсу спеціальності «Історія», ДонНУ «ДЕРЖАВТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО»	36
ТРОХІНА УЛЬЯНА МАКСИМІВНА , студентка II курсу спеціальності «Історія», МДУ, м. Маріуполь «ДО ПИТАННЯ ПРО МІСЦЕЗНАХОДЦЕННЯ СТАВКИ ХАНА ШАРУКАНА НА СІВЕРСЬКОМУ ДІНЦІ»	38
ХОРОНЖУК КАТЕРИНА , аспірантка I року навчання Wrocławського університету, м. Wrocław «КИЇВСЬКА РУСЬ: ДИСКУСІЙНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ»	40
ЧИЧАСОВА НАТАЛІЯ ІГОРІВНА , студентка II курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк «РОЗВИТОК БІБЛІОТЕЧНОЇ МЕРЕЖІ ДОНБАСУ НАПРИКІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ»	42
GOSZCZYŃSKI ARTUR , Institute historii uniwersytetu Jagellonskiego w Krakowie. «KONFLIKT JEREMIEGO WIEŃNIEWIECKIEGO Z ADAMEM KAZANOWSKIM O RUMNO»	42
JAKIMOWICZ MARCELINA , Uniwersytet Wrocławski. Katedra Etnologii i Antropologii Kulturowej Doktoranckie Studium Nauk o Kulturze «ŚIĄGŁOŚĆ SACRUM? OPUSZCZONE KOŚCIOŁY WE WSIACH OBWODU IWANOFRANKIWSKIEGO JAKO PRZYKŁADY MIEJSC PAMIĘCI»	44
ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ У НОВІТНІЙ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ ІСТОРІЇ	
БЕЛЯКОВА Т. А. , науковий співробітник, стипендіат «Max-Planck Institut fur europaische Rechtsgeschichte «ХОРВАТІЯ І УКРАЇНА – ДО ПИТАННЯ ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ ІСТОРИЧНОЇ КОМПАРАТИВІСТИКИ»	45
БУГАЙ ЯРОСЛАВ ОЛЕКСАНДРОВИЧ , учень 11 класу КНЗ Маріупольська гімназія № 2 Маріупольської міської ради Донецької області, м. Маріуполь «ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ РАДЯНСЬКИХ ПАРТИЗАН»	47
ВОЛОШИНОВА АННА ВАЛЕРІЇВНА , аспірантка кафедри історії слов'ян ДонНУ, м. Донецьк «СПЕЦИФІКА ПОВЕДІНКИ ТА ПСИХОЛОГІЯ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ДІТЕЙ-ПРАВОПОРУШНИКІВ В 1920-ті РОКИ (НА ПРИКЛАДІ ТЕРИТОРІЇ ДОНБАСУ)»	50
ДЕМІДКО ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРІВНА , студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь «КАДРОВИЙ КОРПУС ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВОСТІЮ УРСР (1957 – 1965 рр.)»	52
ДУБЧАК ІГОР ВАЛЕРІЙОВИЧ , аспірант другого року навчання ОНУ ім. І. І. Мечникова, м. Одеса «ХАРАКТЕР СТРАЙКОВОГО РУХУ В ОДЕСІ В РОКИ НЕПУ (1921-1929 рр.)»	54
КАРАЧЕВСЬКА ВІКТОРІЯ ІГОРІВНА , аспірантка кафедра історія України ДонНУ, м. Донецьк «РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ ХВОРОБ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ДОНБАСУ НА ФОНІ ЕКОНОМКО-ЕКОЛОГІЧНИХ БАТАЛІЙ СРСР ПРОТЯГОМ 1964 – 1991 РОКІВ»	55
КРАСНОСОВ ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ , кандидат історичних наук, доцент кафедри історіографії, джерелознавства, археології і методики викладання ДонНУ, м. Донецьк «РЕФОРМУВАННЯ МІЛІЦІЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОТВОРЧИХ ПРОЦЕСІВ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ»	58
МОЛОДОВ ОЛЕГ БОРИСОВИЧ , кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту соціально-економічного розвитку територій Російської академії наук (ІСЕРТ РАН). «УКРАЇНІЗАЦІЯ КЛІРУ РУСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В 1950–1980-ТІ РОКИ (НА ПРИКЛАДІ АРХАНГЕЛЬСЬКОЇ ЄПАРХІЇ)»	60
ПРОКОП МАР'ЯНА ВОЛОДИМИРІВНА , докторантка III курсу кафедри Східної Європи Університету Миколи Коперника в Торуні «ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: БАЛАНС НА ГРАНІ ДЕМОКРАТІЇ І АВТОРИТАРИЗМУ»	60
СОРОКА ФЕДІР ІГОРОВИЧ , студент ОКР «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь «ВИЗВОЛЕННЯ ХАРКОВА В ХОДІ КУРСЬКОЇ БИТВИ»	62
УСТИМЕНКО КАТЕРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА , студентка IV курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк «АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ РОЗПОДІЛ ТА РЕЛІГІЙНА НАЛЕЖНІСТЬ НІМЕЦЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ ПІВДНЯ УКРАЇНИ В 20-30-Х РР. XX СТ.»	64
ЧУРА ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ , доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін Львівської державної фінансової академії, кандидат історичних наук., м. Львів «ЗАРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНИХ СПЛОК У ГАЛИЧИНІ НАПРИКІНЦІ 80-Х РР. XX СТ.»	66
ЯКОВЛІВ АНДРІЙ ВІКТОРОВИЧ , студент IV курсу історичного факультету ДонНУ, м. Донецьк «ПОЛІТИЧНА СПІВПРАЦЯ П. СКОРОПАДСЬКОГО І ОТАМАНА ВСЕВЕЛИКОГО ВІЙСЬКА ДОНСЬКОГО П. КРАСНОВА (ТРАВЕНЬ–ГРУДЕНЬ 1918 РОКУ)»	68
MICHALSKA PATRUSJA , Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach.	68

«UKRAINA W LATACH WIELKIEGO GŁODU»	
WAWRZYK ADAM , Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach. History PHD	68
«STOSUNKI ZAGRANICZNE UKRAINY (1990-2012r.)»	
WĘGLEWICZ WIKTOR , Uniwersytet Jagielloński, Wydział Historyczny	69
«УКРАИНСКИЕ ПЛЕННЫЕ И ИНТЕРНИРОВАННЫЕ В ПОЛЬСКОМ ЛАГЕРЕ КРАКОВ-ДОМБЕ В 1918 – 1919 ГГ: КОЛИЧЕСТВО, ПОВСЕДНЕВНАЯ ЖИЗНЬ, КУЛЬТУРНАЯ ЖИЗНЬ, ПРОБЛЕМАТИКА СМЕРТНОСТИ»	

ІСТОРИОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

БОГДАНОВА МАРІЯ ОЛЕГІВНА , студентка II курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк	70
«ПРОБЛЕМИ ПЕРІОДИЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ СЕРЕДИНИ XVII СТОЛІТТЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ»	
БОРОДЕНКО ЮЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА , студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	72
«ПОВСТАННЯ НА БРОНЕНОСЦІ «ПОТЬОМКІН»: ІСТОРИОГРАФІЯ ПИТАННЯ»	
ВАНГЕЛЬСВА ТЕТЯНА ІГОРІВНА , студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	74
«ОБГРУНТУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ У НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ М. КОСТОМАРОВА»	
ГОРОВА АЛЛА ОЛЕКСАНДРІВНА , Ніжинський державний університет ім. М. Гоголя, м. Ніжин	75
«ВПЛИВ ІДЕОЛОГІЧНИХ КАМПАНІЙ ПОВОЄННОГО ПЕРІОДУ НА РАДЯНСЬКУ ІСТОРИЧНУ НАУКУ»	
ГРИЗА ВІКТОР АНАТОЛІЙОВИЧ , пошукач кафедри історії України ДонНУ, м. Донецьк	78
«СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЖИТТЯ ЕТНІЧНИХ ГРУП ПІВДЕННО-СХІДНОЇ УКРАЇНИ (КІНЕЦЬ XVII – ПОЧАТОК XX СТ.): АНАЛІЗ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРИОГРАФІЇ»	
ЄМЧЕНКО СИМОН АРТЕМОВИЧ , ДонНУ. Студент II курсу спеціальності «Історія», м. Донецьк	80
«ІСТОРИОГРАФІЯ ПИТАННЯ ЩОДО НАСЛІДКІВ МОНГОЛО-ТАТАРСЬКОЇ НАВАЛИ НА УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ»	
ЗЕНІНА АННА ВОЛОДИМИРІВНА , ДонНУ. Студентка III курсу спеціальності «Історія», м. Донецьк	82
«МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПОВСЯКДЕННОСТІ КУПЕЦТВА ПІВДНЯ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА XVII – ПОЧАТОК XX СТ.)»	
ІВАНІЧЕНКО ЛІЛІЯ МИХАЙЛІВНА , кандидат історичних наук, асистент кафедри історії та етнографії України Одеського національного політехнічного університету, м. Одеса	84
«РОЗВИТОК ЕТНОБОЛГАРИСТИЧНОГО НАПРЯМКУ В ОДЕСІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ В. Н. СТАНКО»	
КИРИЛЕНКО СЕРГІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ , заступник декана з навчально-методичної роботи історико-юридичного факультету Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя, м. Ніжин	87
«СОЦІАЛЬНА КОНЦЕПЦІЯ ПОХОДЖЕННЯ РУСІ СЕРАФИМА ЮШКОВА»	
КОВАЛЬЧУК КАТЕРИНА ВІКТОРІВНА , студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Історія», МДУ, м. Маріуполь	88
«ПОСТАТЬ СИМОНА ПЕТЛЮРИ В НОВІТНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ»	
КОЗЛОВСЬКИЙ СЕРГІЙ ОРЛАНОВИЧ , кандидат історичних наук, лаборант навчально-методичної лабораторії історичного факультету Львівського національного університету ім. І. Франка, м. Маріуполь	90
«ІСТОРИЧНА МЕДИЄВІСТИКА НА ЗАСІДАННЯХ ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКОЇ СЕКЦІЇ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ Т. ШЕВЧЕНКА (1893-1914 рр.)»	
КОРОБКА ЮЛІЯ ВІТАЛІВНА , кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь	95
«ІСТОРИОГРАФІЧНЕ ОСВОЄННЯ ПЕРЕТВОРЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УРСР У 1953-1964 рр.»	
ПАНТЕЛЄСВА ВАЛЕРІЯ ВІТАЛІВНА , студентка II курсу, спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	99
ВИНИКНЕННЯ ТЕРМІНУ «КОЗАК» В ПРАЦЯХ М. ГРУШЕВСЬКОГО	
ПЕТРЕНКО КАТЕРИНА АНАТОЛІВНА , аспірантка кафедри всесвітньої історії ДонНУ, м. Донецьк	101
«МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ОБ'ЄДНАНОЇ НІМЕЧЧИНИ: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ»	
РОЗАНОВ СЕРГІЙ ІГОРОВИЧ , студент ОКР «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	103
«ПОХОДЖЕННЯ ЗНАКІВ РЮРИКОВИЧІВ: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ ДОСВІД»	
РОМАНЦОВА НАТАЛІЯ ІВАНІВНА , кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін, МДУ, м. Маріуполь	105
«ЗВИЧАЙНА СХЕМА «РУССКОЇ» ІСТОРІЇ ...» М. ГРУШЕВСЬКОГО В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ»	
СЕРГЄВА ОЛЬГА ОЛЕГІВНА , студентка II курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк	107
«ДОБРОЧИННА ДІЯЛЬНІСТЬ ОСІБ ІНОЗЕМНОГО ПОХОДЖЕННЯ В УКРАЇНІ (XVIII – XX СТОЛІТТЯ): АНАЛІЗ СУЧАСНОЇ ІСТОРИОГРАФІЇ»	
СТАХІЄВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА , аспірантка спеціальності 26.00.01 – Теорія та історія культури МДУ, м. Маріуполь	109
«ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ В. М. ПЕРЕТЦА»	
ТАРАСОВ СЕРГІЙ ВІКТОРОВИЧ , кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін Маріупольського державного університету, м. Маріуполь	111
«ВІЧНИЙ МИР» 1686 Р. В РОСІЙСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ СЕРЕДИНИ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ.»	
ТРОЦЬКА ВАЛЕНТИНА ІВАНІВНА , старший науковий співробітник відділу археологічної кераміки Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному	114
«З ІСТОРІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЛИНЯНИХ ВИРОБІВ ДОБИ РУСИ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ В 1950-х – 1960-х т.»	
ФЕДЮН ОЛЕНА ІГОРІВНА , студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк	116
«ІСТОРІЯ ЯК ГАЛУЗЬ ЗНАННЯ ПІД ПРОТЕКТОРАТОМ КПРС»	
ВОЙНАР МАРЕК , Інститут історії Ягеллонського університету	118
«ПОЛЬША В ГЕОПОЛІТИЧЕСКИХ КОНЦЕПЦИЯХ УКРАИНСКОЙ ВЕЛИКОДЕРЖАВНОЙ МЫСЛИ»	
JANCZAK BARTOSZ , I rok studiów doktoranckich historia, Uniwersytet Opolski	119
«WALKI O LWOW W LISTOPADZIE 1918 R. W SWIETLE WYBRANYCH GAZET POLSKICH»	
CIERPISZ SZYMON , Uniwersytet Jagiellonski w Krakowie	120
«INWENTARYZACJA ZABYTKÓW NA ZIEMIACH WSCHODNICH DAWNEJ RZECZYPOSPOLITEJ. HISTORIA I OBECNY STAN BADAŃ»	
SZCZYPAK ADAM , Uniwersytet Jagiellonski w Krakowie	122
«ГРИГОРІЙ ЛАКОТА (1883–1950) - ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИЙ ЄПІСКОП ПЕРЕМИШЛЬСЬКИЙ ЯК ДОСЛІДНИК ІСТОРІЇ СХІДНОЇ ЦЕРКВИ В ГАЛИЧИНІ»	

ДЖЕРЕЛОЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ

БАБІНСЬКА МАРИНА СЕРГІЇВНА , аспірантка кафедри «Історії України» Житомирського державного університету ім. І. Франка, м. Житомир	123
«ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПУБЛІКАЦІЯ ДЖЕРЕЛ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НА СТОРІНКАХ НАУКОВИХ ЧАСОПИСІВ «MIESIECZNIK HERALDYCZNY» ТА «ROCZNIK TOWARZYSTWA HERALDECZNEGO» (1906-1939)»	
ВОРОНИК ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ , студент ОКР «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	125
«КОНСТРУОВАННЯ ОБРАЗІВ РОБІТНИКА ТА СЕЛЯНИНА В РАДЯНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ПЛАКАТІ (1920 -1930-і т.)»	
ДІДОВИЧ АНАСТАСІЯ ВОЛОДИМИРІВНА , студентка III курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	126
«АГІТАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТСЬКІ МАТЕРІАЛИ СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ЯК ДЖЕРЕЛО З ІСТОРІЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ»	
ЮРДАНОВА ЮЛІЯ ВАЛЕРІВНА , студентка IV курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк	128
«ЕПІСТОЛІРНА СПАДЩИНА М. С. ГРУШЕВСЬКОГО ЯК ДЖЕРЕЛО З ІСТОРІЇ ПОВСЯКДЕННОСТІ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВЦІВ (1920-1930-х т.)»	
КУРЗЕНКОВА АЛЛА ОЛЕКСАНДРІВНА , аспірантка спеціальності 07.00.06 – Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни ДонНУ, м. Донецьк	130
«СКАНДИНАВСЬКІ РУНІЧНІ КАМЕНІ В КОНТЕКСТІ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА НА УСПАДКУВАННЯ»	
КУХЛІВ АНТОН СЕРГІЙОВИЧ , студент ОКР «Магістр» спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк	132
«ПОДОРОЖНІ ЗАПИСКИ О.С. АФАНАСЬЄВА-ЧУЖБІНСЬКОГО ЯК ДЖЕРЕЛО З ІСТОРІЇ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ПОДНІПРОВ'Я СЕРЕДИНИ XIX СТОЛІТТЯ»	

КУЦЕНКО СЕРГІЙ ЮРІЙОВИЧ , інженер-програміст кафедри «Інформатики та ІКТ» Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини, м. Умань	134
«ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ БАЗ ДАНИХ В ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ»	
ЛИТВИНЕНКО ВІТАЛІЙ ВІТАЛІЙОВИЧ , студент IV курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	136
«СВІДЧЕННЯ ДАВНЬОРУСЬКИХ ЛІТОПИСІВ ПРО ПОДІЇ ЧЕТВЕРТОГО ХРЕСТОВОГО ПОХОДУ (1202 – 1204 рр.)»	
МОІСЕЄВА ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА , кандидат історичних наук, доцент Одеського національного політехнічного університету, м. Одеса	138
«ЗВІТИ ОДЕСЬКОЇ МІСЬКОЇ УПРАВИ ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДЖЕННЯ ЇЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА ОСВІТИ (КІНЕЦЬ XIX СТ.)»	
НІКІФОРОВ КАРЕН СЕРГІЙОВИЧ , студент III курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк	141
«ЖУРНАЛ МОСКОВСЬКОЇ ПАТРІАРХІЇ» - ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН В СРСР»	
САЛЫНKOBA НАТАЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА , кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін Маріупольського державного університету, м. Маріуполь	142
«ІНСТИТУТ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ: ПЕРШІ СПРОБИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЛОВОДСТВА»	
САРАЄВА ОЛЬГА ВІТАЛІЇВНА , кандидат історичних наук, старший викладач ДВНЗ ПДТУ, м. Маріуполь	145
«СОЦІАЛЬНИЙ СКЛАД ЗЕМСЬКОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА ПІВДНЯ УКРАЇНИ: ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ»	
ЯЦЕЧКО-БЛАЖЕНКО ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА , старший викладач кафедри документознавства та музейної справи (Історичний факультет) Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки, м. Луцьк	148
«ЛЮСТРАЦІЇ КРЕМЕНЕЦЬКОГО ЗАМКУ ЯК ВАЖЛИВЕ ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО»	
SEROKA KATARZYNA , Uniwersytet Warszawski	150
«PLATFORMY CYFROWE JAKO NOWE ZRZYDLO INFORMACJI DLA HISTORYKA»	

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРИАЗОВ'Я

ГОЛОВЕШКО ЛЕОНІД МАТВІЙОВИЧ , кандидат історичних наук, голова Маріупольської профспілки робітників порту, м. Маріуполь	151
«АЗОВСЬКЕ КОЗАЦЬКЕ ВІЙСЬКО ТА ЙОГО НАЩАДКИ»	
ЗИНОВ'ЄВА ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛІВНА , історик-краєзнавець, м. Маріуполь	154
«ДОНБАСЬКА СТРАТЕГІЧНА НАСТУПАЛЬНА ОПЕРАЦІЯ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ МІСТА МАРІУПОЛЯ»	
КОРОБКА ВАДИМ МИКОЛАЙОВИЧ , кандидат історичних наук, доцент, заступник завідуючого кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь	157
«ЗАХОДИ МІСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ МАРІУПОЛЯ У ГАЛУЗІ САНІТАРНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ (1872 – 1914 РР.)»	
КУМУРЖИ АНЖЕЛІКА ДМИТРІВНА , учениця НВК Гімназія-школа № 27	159
«КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ МАРІУПОЛЯ В УМОВАХ НАЦИСТСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ»	
МЕДОВКІНА ЛІНА ЮРІЇВНА , кандидат історичних наук, доцент кафедри «Міжнародні відносини та зовнішня політика» ДонНУ, м. Донецьк	161
«ЦЕРКОВНО-ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ІСТОРІЇ КОЛОНІЗАЦІЇ ПРИАЗОВ'Я У ПРАЦІ І.І. СОКОЛОВА «З ІСТОРІЇ КОЛОНІЗАЦІЇ МАРІУПОЛЬЩИНИ»	
РОМАНЧЕНКО ВІТАЛІЙ ВІКТОРОВИЧ , юристконсульт ФОП Бауер А. В., Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ	163
«УЯВЛЕННЯ ПРО БОГА У СВІДОМОСТІ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ УСНОІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ): АНТРОПОМОРФНИЙ ЧИ АМОРФНИЙ?»	
САБАДАШ ЮЛІЯ СЕРГІЇВНА , професор, доктор культурології. Завідувач кафедри італійської мови, літератури та культури, МДУ, м. Маріуполь	165
ЦИПОРЕНКО ЛІЛІЯ ДМИТРІВНА , старший викладач кафедри італійської мови, літератури та культури, МДУ, м. Маріуполь	
ГАВЕНКО ОЛЕНА СЕРГІЇВНА , асистент кафедри італійської мови, літератури та культури, МДУ, м. Маріуполь	
«ІТАЛІЯ ТА ІТАЛІЙЦІ В ІСТОРІЇ МАРІУПОЛЯ»	
ТРИМА КАТЕРИНА АНДРІЇВНА , кандидат політичних наук, асистент кафедри політології, філософії та соціології, МДУ, м. Маріуполь	167
«ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНСЬКОГО ПРИАЗОВ'Я (НА ПРИКЛАДІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ)»	

ІСТОРІЯ ГРЕКІВ ПРИАЗОВ'Я

АДЖАВЕНКО МИКОЛА КОСТЯНТИНОВИЧ , краєзнавець, історик, письменник, м. Маріуполь	171
«ПРОШЕННЯ ПОСЕЛЯН САРТАНИ ПРО ПОВЕРНЕННЯ В КРИМ»	
АРАБАДЖИ СВИТЛАНА СЕРГІЇВНА , кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історичних дисциплін, МДУ, м. Маріуполь	174
«ОПИСОВО-СТАТИСТИЧНІ ДЖЕРЕЛА ЯК НОСІЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ГРЕЦЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ПРИАЗОВ'Я XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ»	
БАГАТІКОВА ОЛЕНА ВАДИМІВНА , магістр з історії, м. Маріуполь	177
«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАРІУПОЛЬСЬКОГО ГРЕЦЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТЕХНІКУМУ»	
ВАНГЕЛЬСВА ТЕТЯНА ІГОРІВНА , студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	179
«ВИЗВОЛЕННЯ С. ЧЕРМАЛІК. 5 – 9 ВЕРЕСНЯ 1943 Р.»	
ЛИХАЧОВА ЛАРИСА БОРИСІВНА , кандидат історичних наук, доцент кафедри історії слов'ян ДонНУ, м. Донецьк	180
«ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В ГРЕЦЬКИХ СЕЛАХ МАРІУПОЛЬСЬКОГО ПОВІТУ КАТЕРИНОСЛАВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ (КІНЕЦЬ XIX – ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ)»	
ПОДГАЙКО МАРІЯ КОСТЯНТИНІВНА , кандидат історичних наук, доцент, МДУ, м. Маріуполь	183
«ВПЛИВ УНІФІКАТОРСЬКОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА ОБМЕЖЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ МАРІУПОЛЬСЬКОЇ ГРЕЦЬКОЇ ГРОМАДИ У 60-70-Х РР. XIX СТ.»	

АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

БЕРДУ ПОЛІНА ОЛЕГІВНА , студентка III курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк	187
«МАЙСТЕРНЯ КАМ'ЯНОГО ВІКУ В С. КРАСНОПІЛЛЯ В ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ДОНБАСІ»	
ГОРБОВ ВОЛОДИМИР МИКОЛАЙОВИЧ , старший науковий співробітник відділу історії дорядяньського періоду Донецького обласного краєзнавчого музею, м. Донецьк	188
БОЖКО РАЇСА ПЕТРІВНА , заступник директора з наукової роботи Маріупольського краєзнавчого музею, м. Маріуполь	
ЗАБАВІН В'ЯЧЕСЛАВ ОЛЕГОВИЧ , асистент кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь	
«МАРИУПОЛЬСЬКИЙ МОГИЛЬНИК І НЕОЛІТИЧНИЙ ПЛАСТ ПОСЕЛЕННЯ КАЛЬМІУС»	
ГОРБОВ ВОЛОДИМИР МИКОЛАЙОВИЧ , старший науковий співробітник відділу історії дорядяньського періоду Донецького обласного краєзнавчого музею, м. Донецьк	192
БОЖКО РАЇСА ПЕТРІВНА , заступник директора з наукової роботи Маріупольського краєзнавчого музею, м. Маріуполь	
КУШНІР ВІРА ВІТАЛІЇВНА , старший науковий співробітник відділу історії дорядяньського періоду Донецького обласного краєзнавчого музею, м. Донецьк	
«АРХЕОЛОГІЧНІ КОМПЛЕКСИ XVIII СТОЛІТТЯ ФОРТЕЦІ КАЛЬМІУС ТА ПРИЛЕГЛІ ТЕРИТОРІЇ»	
ЗАБАВІН В'ЯЧЕСЛАВ ОЛЕГОВИЧ , асистент кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь	196
«ПОХОВАЛЬНІ ПАМ'ЯТКИ ЗРУБНОЇ КУЛЬТУРИ ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я: ХАРАКТЕРИСТИКА ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ»	
ЗАБАВІН В'ЯЧЕСЛАВ ОЛЕГОВИЧ , асистент кафедри історичних дисциплін МДУ, м. Маріуполь	199
НЕБРАТ СЕРГІЙ ГЕНАДІЙОВИЧ , вчитель історії спеціалізованої школи I-III ступенів №66.	
«ДОСЛІДЖЕННЯ АРХЕОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕДИЦІЇ МДУ В СТАРОБЕШІВСЬКОМУ РАЙОНІ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ В 2012 Г.»	
КАМІНСЬКА МОНІКА , Wydział Historyczny, Instytut Archeologii, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	202
«ПЕТРО МОГИЛА, ТАРАС ШЕВЧЕНКО ТА ЇХНІ ЗАСЛУГИ ДЛЯ ЗАРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОЛОГІЇ»	
КУЧУГУРА ЛІДІЯ ІВАНІВНА , завідувач відділу історії краю з найдавніших часів до 1917 р Маріупольського краєзнавчого музею, м. Маріуполь	203

«КОЛЕКЦІЯ СТАРОЖИТНОСТЕЙ МАРІУПОЛЬСЬКОГО КРАСЗНАВЧОГО МУЗЕЮ З РОЗКОПОК В. К. КУЛЬБАКИ ТА ЇЇ РЕПРЕЗЕНТАТИВНІСТЬ»	
ЛИТВИНЕНКО РОМАН ОЛЕКСАНДРОВИЧ , доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії ДонНУ, м. Донецьк	205
«ПВНІЧНЕ ПРИАЗОВ'Я В СИСТЕМІ СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОГО БРОНЗОВОГО ВІКУ»	
СОКОЛОВА ПОЛІНА ЮРІЙВНА , студентка ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	209
«НАУКОВА СПАДЩИНА МИКОЛИ МАКАРЕНКА В ПРАЦЯХ Н. НІМЕНКО»	
СТАХУРСЬКА КСЕНІЯ ІГОРІВНА , студентка IV курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк	211
«ПЕЧЕРА АРХУНДИЯС-ТАРАМА У ПВНІЧНОМУ ПРИАЗОВ'І»	
ЮЩЕНКО ДАР'Я ОЛЕКСАНДРІВНА , студентка II курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк	214
«ПВНІЧНЕ ПРИАЗОВ'Я В КОНТЕКСТІ ТРАНСКОНТИНЕНТАЛЬНОЇ ТОРГІВЕЛЬНОЇ МЕРЕЖІ XIV СТОЛІТТЯ. АРХЕОЛОГІЧНІ СВДЧЕННЯ З ПВДНЯ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ»	

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

БУШУЄВ ГЕНАДІЙ , студент III курсу спеціальності «Міжнародні відносини та зовнішня політика» МДУ, м. Маріуполь	216
«ФАКТОР УЧАСТІ МОЛОДІ В ГРОМАДЯНСЬКІЙ ВІЙНІ В СИРІЇ»	
БЄДА ЛІЛІЯ ІГОРІВНА , студентка III курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк	217
«ВИХОВАННЯ ТА ОСВІТА ДВОРЯН РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ В КОНЦІ ХVIII – НА ПОЧАТКУ ХІХ СТ.»	
ДЕМЧЕНКО ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ , аспірант кафедри нової та новітньої історії історичного факультету ОНУ ім. І. І. Мечникова, м. Одеса	219
«БОРТЬБА БРИТАНСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ ЗА УТРИМАННЯ РУМУНІЇ В ПЕРШІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ ТА БЕССАРАБСЬКЕ ПИТАННЯ (КВІТЕНЬ 1917 – ТРАВЕНЬ 1918 РР.)»	
ВРОНОВА МАРІЯ ЮРІЙВНА , студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	221
«ОРНАМЕНТАЛЬНЕ ТА ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО СКАНДИНАВІЇ В ЕПОХУ ВІКІНГІВ»	
ГОРЬ СВГЕН СЕРГІЙОВИЧ , здобувач кафедри всесвітньої історії ДонНУ, м. Маріуполь	223
«АНТИСЕМІТИЗМ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІДЕОЛОГІЧНОЇ ДОКТРИНИ ПРАВОГО СПЕКТРУ ПОЛІТИКУМУ МІЖВОЄННОЇ ЄВРОПИ (НА ПРИКЛАДІ НІМЕЧЧИНИ ТА ПОЛЬЩІ)»	
ГОРБАТКО КАТЕРИНА СЕРГІЙВНА , студентка ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	224
«ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЛІГА МУСУЛЬМАНОК «ІНСАФ»»	
ОПАЦЬКА АННА ВІКТОРІВНА , студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	226
«СПРОБИ РЕФОРМУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА У МІЖВОЄННИЙ ПОЛЬЩІ»	
ПАНЧУЛОВА НАТАЛІЯ СЕРГІЙВНА , студентка ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	227
«ПРОДОВОЛЬЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ АНГЛІЇ ПІД ЧАС ПРАВЛІННЯ ЄЛИЗАВЕТИ І ТЮДОР»	
ПОПОВА АЛІНА СЕРГІЙВНА , студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	229
«ВИРІШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ПИТАННЯ У ФРАНЦІЇ ПІД ЧАС ЯКОБІНСЬКОЇ ДИКТАТУРИ»	
РЕУЦЬКА АНАСТАСІЯ МИКОЛАЇВНА , студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	231
«ТОВАРИСТВО ІСУСА В ПОЛІТИЦІ КАТЕРИНИ II»	
ТИТІШОВ ДМИТРО ОЛЕКСАНДРОВИЧ , студент IV курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	233
«БИТВА ЗА АТОЛ МІДУЕЙ»	
САВКА ОЛЕКСАНДР ВАДИМОВИЧ , здобувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики МДУ, м. Маріуполь	235
«РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ В СОЦІАЛІСТИЧНИЙ ПЕРІОД»	
СТАРОВОЙТОВ МИКИТА СЕРГІЙОВИЧ , студент II курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк	237
«ВОСНІЙСКАЯ ВОЙНА (1992-1995): РЕЛІГІОЗНИЙ АСПЕКТ»	
ЧЕРКУН НАТАЛІЯ АНДРІЙВНА , студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь	239
«ФОРМУВАННЯ УРЯДУ МЕЙДЗИ У 1868 – 1871 РР.»	

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ГАНУЩАК НАЗАР , студент V курсу Краківського економічного університету, м. Краків	241
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ»	
КАЧІНСЬКА НАДІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА , кандидат політичних наук, доцент кафедри «Міжнародні відносини та зовнішня політика» МДУ, м. Маріуполь	241
«ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ»	
МАСЛО АЛІНА ВОЛОДИМИРІВНА , асистент проєктів Центру політологічних досліджень ДонНУ, м. Донецьк	242
«ПРОБЛЕМА НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»	
МЕЛКСЕСЦЕВ КИРИЛО ІГОРОВИЧ , студент IV курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк	244
«УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ 2004-2006 РР. В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИКИ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.»	
ПЕТРЕНКО ГАННА ПАВЛІВНА , студентка III курсу спеціальності «Міжнародні відносини та зовнішня політика» МДУ, м. Маріуполь	246
«ПЕРСПЕКТИВИ ЕВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В РОСІЙСЬКІЙ ПРОПАГАНДІ»	
ПРОДАНОВА ОЛЕСЯ ООЛЕКСАНДРІВНА , студентка II курсу спеціальності «Історія» ДонНУ, м. Донецьк	248
«ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ, ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ»	
РЗАЄВА АЛІНА ДУНЯМАЛІ ГЗИ , асистент проєктів Центру політологічних досліджень ДонНУ, м. Донецьк	249
«ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В ЄВРОПІ, ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ НАШОЇ ДЕРЖАВИ»	
ШАПОВАЛОВА ЯНА ВАЛЕНТИНІВНА , студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини та зовнішня політика» МДУ, м. Маріуполь	251
«ПРОБЛЕМИ ВИРІШЕННЯ ПРИКОРДОННИХ ПИТАНЬ В УКРАЇНО-МОЛДОВСЬКИХ ВІДНОСИНАХ»	
КРУТІЙ ГОРДАНА ВІКТОРІВНА , студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини та зовнішня політика» МДУ, м. Маріуполь	252
«ЗАГРОЗА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ІТАЛІЇ ПІСЛЯ ПОДІЙ «АРАБСЬКОЇ ВЕСНИ»»	
ТЕРЕЩЕНКО АННА ОЛЕКСІЙВНА , студентка IV курсу спеціальності «Міжнародні відносини та зовнішня політика» МДУ, м. Маріуполь	252
«ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»	
ТРОФІМЕНКО АНАСТАСІЯ ВІКТОРІВНА , аспірантка спеціальності 23.00.02. – «Політичні інститути та процеси» МДУ, м. Маріуполь	255
«КОДЕКС ПОВЕДІНКИ ЛОБІСТІВ ЯК МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ НОРМИ ЛОБІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КАНАДІ»	
ТРОФІМЕНКО МИКОЛА ВАЛЕРІЙОВИЧ , кандидат політичних наук, проректор з науково-педагогічної роботи (міжнародні зв'язки), доцент кафедри «Міжнародні відносини та зовнішня політика» МДУ, м. Маріуполь	256
«НОВА ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ»	
BRZOZOWSKA MONIKA , Uniwersytet Wroclawski, Wroclaw	260
«PARTNERSTWO WSCHODNIE – SZANSE I WYZWANIA PROCESU ZACIESNIANIA WSPOLPRACY UKRAINY Z UNIA EUROPEJSKA»	
WOJENKA MARTYNA , Akademia Obrony Narodowej	261
«UWARUNKOWANIA BEZPIECZENSTWA UKRAINY. MIEJSCE UKRAINY W ZBIOROWYM SYSTEMIE BEZPIECZENSTWA PO 1991 ROKY»	
GALEWSKA IWONA, KOZINSKI BARTOSZ , Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Uniwersytet Opolski	264
«BETWEEN THE EUROPEAN UNION AND THE EURASIAN ECONOMIC COMMUNITY – THE DILEMMA OF UKRAINE»	
OLEDZKA JUSTYNA , Akademia Finansyw i Biznesu Vistula w Warszawie	266
«„SUPERMNIJSZOSC” ROSYJSKA NA UKRAINIE. PROBLEM POLITYZACJI ETNICZNOŚCI W POLITYCE ZAGRANICZNEJ NA PRZYKŁADZIE RELACJI FEDERACJI ROSYJSKIEJ I UKRAINY»	
KAROLINA PIENIAZEK , Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszow	267
«REPUBLIKA BIALORUSKA W UKRAINSKIEJ POLITYCE ZAGRANICZNEJ W LATACH 1994-2012. GŁÓWNE PŁASZCZYZNY KONFLIKTÓW»	
TERPIŁOWSKI PAWEŁ , Uniwersytet Wrocławski	267
«UNIA EUROPEJSKA I UKRAINA: ZNACZENIE PARTNERSTWA WSCHODNIEGO Z PERSPEKTYWY POLSKI»	

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

УКРАЇНА І СВІТ: ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ

Під загальною редакцією **К.В.Балабанова**

К.В. Балабанов, член-кореспондент АПН України, д.п.н., проф., ректор МДУ; **О.П. Рєєнт**, член-кореспондент НАН України, д.і.н., проф., заступник директора Інституту історії України НАН України; **О.І. Проценко-Пічаджи**, голова ФГТУ; **В.Ф. Лисак**, к.і.н., доцент кафедри МВ та ЗП, декан історичного факультету МДУ; **В.М. Романцов**, д.і.н., проф., завідувач кафедри історичних дисциплін; **М.В. Булик**, к.п.н., доцент кафедри МВ та ЗП; **В.М. Коробка**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **С.С. Арабаджи**, к.і.н., асистент кафедри історичних дисциплін; **В.С. Волониць**, к.і.н., доцент; **В.О. Забавін**, асистент кафедри історичних дисциплін; **Ю.В. Коробка**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **С.В. Новікова**, к.і.н., доцент; **А.В. Папазова**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **М.К. Подгайко**, к.і.н., доцент; **Н.І. Романцова**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **Н.В. Сальнікова**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **С.В. Тарасов**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **Н.Ф. Шипік**, к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін; **Н.В. Гаврилова**, к.і.н., доцент кафедри МВ та ЗП; **О.О. Черепченко**, к.п.н., ст. викл. кафедри МВ та ЗП; **С.В. Янковський**, к.ф.н., доцент.

Редакційна колегія

Відповідальний редактор – д.і.н., проф. В.М. Романцов

Технічна редакція – голови секцій

Комп'ютерна верстка – Горб Є.С.

Дизайн обкладинки – Є. Стрижов

Підписано до друку 22. 10. 13

Формат 60/90/8

Папір офсетний

Умов. друк. арк. 11,2

Тираж 200 прим.

Замовлення № 14

Надруковано

Видавничий центр МДУ